

Sosiaali- ja terveysministeriö
Pandemiaan varautumisen työryhmä

Asia

PANDEMIAAN VARAUTUMINEN, TYÖRYHMÄRAPORTTI

Osastonjohtaja Terhi Kilpi ja professori Petri Ruutu esittelivät Valtakunnalliselle terveydenhuollon eettiselle neuvottelukunnalle pandemiavarautumisen työryhmän raporttiluonnosta neuvottelukunnan kokouksessa 25.1.2006. Terhi Kilpi kertoi raporttiluonnoksen rokoteosiosta sekä yleisesti rokotusten suuntaamisesta mm. influenssa-epidemioiden aikana.

Edellisen kerran ETENE keskusteli pandemiavarautumiseen liittyvistä eettisistä kysymyksistä kokouksessaan 7.12.2005. ETENE antoi työryhmälle lausunnon joulukuussa 2005.

Pandemiatyöryhmän työskentelyn lähtökohdat ovat yhteiskunnassa hyväksytyt arvot. Tällaisia arvoja ovat mm. yksilönvapaus, tasapuolisuus, terveyshyödyn maksimointi, tehokkuus, avoimuus ja vastavuoroisuus. Työryhmä on todennut raportissaan, että avainryhmien priorisointi saattaa parantaa yhteiskunnan toimintakykyä, mutta samalla ryhmiä on vaikeaa määrittää, jako voidaan kokea epäoikeudenmukaiseksi, toteutus on vaikea toteuttaa, ja se kuluttaa voimavaroja. Pääsääntöisesti avainryhmien priorisoinnista rokotuksissa on enemmän haittaa kuin hyötyä. Poikkeuksena tästä ovat nimenomaan pandemiainfektioihin sairastuneita hoitavat terveydenhuollon ammattihenkilöt. He joutuvat lähikontaktiin tartunnan levittäjien kanssa, ja siten heidän riskinsä sairastua itse on moninkertainen muuhun väestöön verrattuna.

Edellä esitetty näkemys on linjassa ETENE:n edellisessä lausunnossaan ilmaiseman mielipiteen kanssa, jossa neuvottelukunta suhtautui avainryhmien priorisointiin pidättyvästi.

Pandemian vaikeudesta ja leviämisestä riippuen suunnitelma rokotusten suuntaamisesta vaihtelee jonkin verran. ETENE yhtyy siihen käsitykseen, että infektiopotilaita hoitava terveydenhuoltohenkilöstö voidaan ensisijaistaa, koska heidän tartuntariskinsä on huomattavasti suurempi kuin missään muussa väestöryhmässä. Lisäksi ETENE:n käsityksen mukaan on hyväksyttävää priorisoida niitä, joilla on iän tai sairauden vuoksi muita suurempi riski sairastua vakavaan infektiin.

Kohtalaisessa pandemiassa on mahdollisuus arvioida, mitkä väestönosat mahdollisesti hyötyvät eniten rokotuksista, ja suunnata rokotuksia niihin väestöryhmiin. Rajussa pandemiassa infektoita hoitavan terveydenhuollon henkilöstön jälkeen kaikkien rokottaminen nuorimmista vanhimpiin on perusteltua. Kuitenkin tällöinkin on otettava huomioon suurimmassa riskissä olevat väestöryhmät, kuten rokotustoiminnassa yleensäkin.

Tulevaisuudennäkymien hahmottamisessa työryhmä on käyttänyt ikäryhmäjaottelua 1-19 –vuotiaat, 20-64 –vuotiaat ja yli 65-vuotiaat. Kuolleisuus ja sairastavuus aiemmissa pandemioissa on vaihdellut huomattavasti myös näiden ikäryhmien sisällä. Herkimpiä infektioille ovat kaikkein nuorimmat ja vanhimmat ikäryhmät. Lapsista herkimpiä ovat alle kouluikäiset. ETENE toteaa, etteivät kokemukset aiemmista pandemioista sen paremmin kuin maamme rokotuskäytäntökään tue työryhmän käyttämää ikäryhmäjaottelua. Tämän vuoksi ETENE ei pidä työryhmän ehdotusta tältä osin perusteltuna.

Neuvottelukunta suhtautuu kriittisesti erilaisten laskennallisten mallien soveltamiseen eri ikäryhmien vertailussa. Tällainen mallintaminen voi aiheuttaa yhteiskunnassa epäluuloa ja epäluottamusta päättäjiä kohtaan.

Neuvottelukunta suosittelee, että suunnitelmat rokotusten ja lääkehoidon toteuttamiseksi laaditaan mahdollisimman yksinkertaisiksi ja yksiselitteisiksi. Monimutkaiset ohjeet aiheuttavat helposti sekaannusta pandemiatilanteessa. Hoitoa ja rokotuksia annettaessa on tärkeää noudattaa suomalaisessa yhteiskunnassa tavanomaisestikin näissä toiminnoissa omaksuttuja periaatteita.

Lääkkeen jakelu riittävän tehokkaasti niille alueille ja niille potilaille, jotka lääkettä tarvitsevat, on tärkeää, koska riittävän tehon saamiseksi hoito on aloitettava 48 tunnin kuluessa infektion alkamisesta. Jakeluorganisaation suunnittelu ja rakentaminen hyvissä ajoin etukäteen on tärkeää.

ETENE painottaa edelleen muiden kuin terveydenhuollon toimenpiteiden tärkeyttä pandemian leviämisen ehkäisemisessä. Mikäli pandemia on tavallisen influenssan kaltainen, kovin massiivisiin varautumisiin, eristämisiin tai muihin yhteiskunnallisiin rajoittaviin toimenpiteisiin ei tarvitse ryhtyä. Mikäli pandemia tulee olemaan luonteeltaan nopeasti leviävä ja aiheuttaa vaikean taudinkuvan, valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin poikkeussäännösten käyttöönottamiseksi.

Pandemiaan varautumiseen sisältyy monia eri tason toimenpiteitä ja suunnitelmallista operatiivista valmistautumista. Viestintäsuunnitelma on tarkoitus tehdä eri hallinnonalojen yhteistyönä. Viestinnässä on tärkeää välittää oikeaa tietoa ja ehkäistä siten yleistä pelkoa.

Neuvottelukunta painottaa myös terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutuksen ja yleisen informoinnin merkitystä pelkojen ja ennakkoluulojen häivyttämiseksi.

Neuvottelukunnan puolesta

Paula Kokkonen
ETENE:n puheenjohtaja

Ritva Halila
Pääsihteeri